

Tweede Wereldoorlog in
Langenboom, Mill en Zeeland

Gratis
folder

Van bezetting tot bevrijding

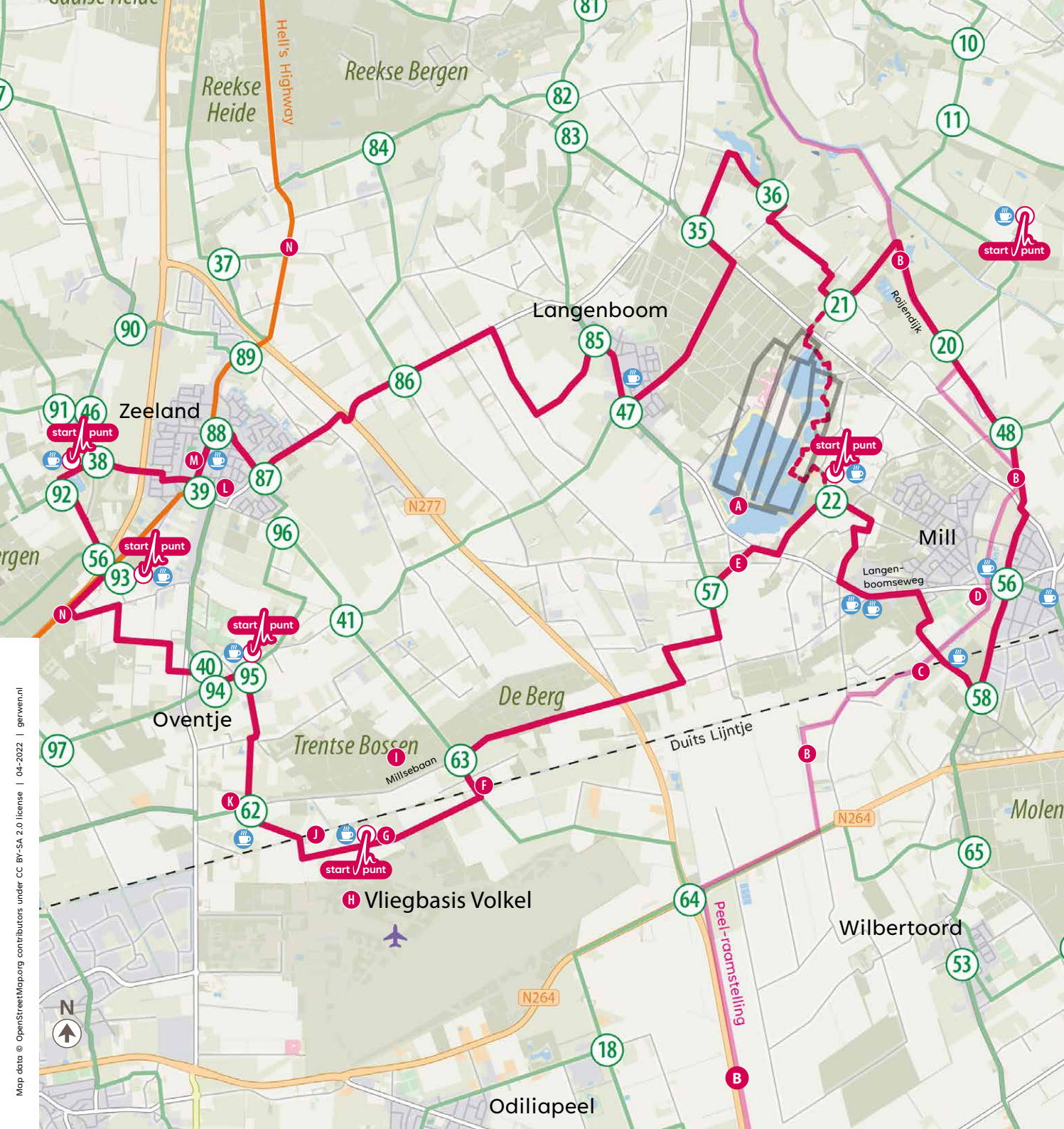

Tijdens de Tweede Wereldoorlog hebben er in deze regio veel gebeurtenissen plaatsgevonden die bepalend zijn geweest voor het verloop van de oorlog. De sporen zijn nog aanwezig, luister en lees de verhalen. Deze fietstocht gaat door afwisselend landschap en door gezellige dorpen.

ONTDEKMILL.NL
Het ontdekken waard!

**LAND
VAN
CUIJK**

J Mariniersperron

In de nadagen van de oorlog is Vliegbasis Volkel nog door de geallieerden gebruikt als vliegbasis voor hun offensief tegen de Duitsers, maar toen het front verder Duitsland in kwam te liggen werd het vliegveld verlaten. In 1946 werd het een marinierskamp, waar mariniers getraind werden voordat ze naar Indonesië uitgezonden werden. De mariniers reisden via halte Zeeland, wat vrij ver van het kamp lag. Daarom vroeg de kampcommandant in 1948 of de militaire treinen niet dichterbij de basis konden stoppen. De NS ging akkoord: de NS bouwde een perronnetje aan de vrije baan en plaatste eenabri voor de dienstdoende officier van het Ministerie van Defensie. De weg naar het kamp werd met klinkers verhard. In 1949 was het conflict in Indonesië voorbij en werd Volkel weer in gebruik genomen als vliegveld. Heden ten dage zijn de twee perrons nog goed herkenbaar in het landschap en zijn er een informatiebord, een bankje en een stukje rails geplaatst.

K 'Uit de lucht geschoten'

Markeringskei en Silhouet Ooggetuigen; Op donderdag 21 september 1944 werd de Britse Dakota KG579 na het afwerpen van voorraden boven Oosterbeek achtervolgd door Duitse jagers. Rond 17.30 uur vloog de Dakota met een brandende rechtermotor over de Langenboomse bossen. Zes van de acht bemanningsleden sprongen met parachutes uit het vliegtuig. Veel mensen waren naar de opmars van de geallieerde legerwagens en tanks komen kijken. Zij zagen hoe de Duitse jagers drie keer terugkwamen om de Dakota en de jongens met parachutes te beschieten. Twee bemanningsleden overleefden die beschieting niet. Corporal James Pilson, dispatcher (degene die de lading uit het toestel moest duwen), stortte neer in een weiland aan de Lindeweg nadat zijn parachute was kapotgeschoten. Radiotelegrafist Pilot Officer (Luitenant) Gordon Birlison werd in de Graspeel gevonden. Kogels hadden hem zo zwaar verwond dat hij overleed, kort nadat hij gevonden werd. De brandweer van Zeeland bracht de lichamen van Pilson en Birlison naar de zaal van café Bens in Langenboom. Beide piloten konden het vliegtuig niet op tijd verlaten en kwamen eveneens om het leven. Vier bemanningsleden overleefden de aanval. Lance Corporal (Soldaat Eerste Klas) Moorecroft werd zwaar gewond aangetroffen. Lance Corporal Everett raakte licht gewond. Navigator Pilot Officer Robert C. Clarke

kon de kogelregen ontwijken en dook na zijn landing een sloot in. Lance Corporal Harribin zag de beschieting vanuit het vliegtuig en sprong pas op het laatste moment. Hij kwam veilig aan de grond. Omwonenden brachten Moorecroft, Everett, Clarke en Harribin ook naar Langenboom. Deze zes bemanningsleden zijn overgebracht naar de Generaal de Bonskazerne in Grave. De gesneuvelden kregen tegenover de kazerne een veldgraf. De gewonden kregen in het hospitaal medische verzorging. Moorecroft bleef daar, vanwege zijn zware verwondingen. Clarke, Everett en Harribin gingen van Grave via Eindhoven en de Kempen naar Brussel. Vanuit Brussel werden ze, met een Dakota van het eigen squadron, naar Engeland teruggevlogen.

L In beslagname boerderijen

Op 24 juli 1941 ontvingen de bewoners van een aantal boerderijen in Zeeland een brief van de gemeente, ondertekend door burgemeester Van Hesteren. Op bevel van het Duitse leger werden hun huizen in beslag genomen om plaats te maken voor de uitbreiding van een Duits vliegveld in Uden, thans vliegbasis Volkel (H). De bewoners werden opgeroepen om hun huizen te ontruimen en elders een heenkomen te zoeken. In 1942 konden de verdreven bewoners verhuizen naar vier nieuwe woonblokken (twee-onder-een-kap) aan de Brand in Zeeland. Een gevelsteen (niet aan de route, Vlasroot 1/3/5 Zeeland) met symbolen van de gemeente, een oorlogsvliegtuig en een boer met boerderijen herinnert aan de inbeslagname, de reden voor het bouwen van deze huizen.

K

L

M

K

M Oorlogsgraven kerkhof Zeeland

De twee piloten van de neergestorte Dakota KG579 konden het vliegtuig niet op tijd verlaten en kwamen om het leven (200 meter zuidelijk van markeringskei K). Vanwege gevechten bij Vliegbasis Volkel konden de lichamen van de twee piloten pas op zaterdag 23 september worden geborgen. Ze lagen toen al in een veldgraf, zonder identiteitsbewijzen. Ze zijn als onbekenden op het parochiekerkhof van Zeeland herbegraven. Pas in 1946 zijn ze geïdentificeerd als de Canadese David Arthur Webb (22), Pilot Officer (eerste piloot) en de Engelse Dennis Harry Ralph Plear (26), Flight Sergeant (tweede piloot).

M Luisterplek Dear Mrs Webb

Navigator Pilot Robert C. Clarke overleefde de ramp met de Dakota (K) en schrijft de moeder van piloot David Webb een brief over deze tragische gebeurtenis.

Liberation Route

De 'Liberation Route' is de route die in 1944 en 1945 door de geallieerden is gevolgd bij de bevrijding van Europa. Deze internationale route loopt van de stranden in Normandië tot aan Berlijn. Het Brabantse deel volgt het traject van de 'Operatie Market Garden', de beroemde luchtlandingsoperatie die in 1944 het zuiden van Nederland heeft bevrijd. De corridor van het grondleger (ofwel 'Hell's Highway' N) liep vanaf Uden door het centrum van Zeeland, via de Kleine Elft in Reek naar Grave. Langs de hele Liberation Route zijn op belangwekkende locaties fysieke 'luisterplekken' (A en M) hoort men een verbeeldend hoorspel van een gebeurtenis of persoonlijk verhaal rondom de bevrijding. www.liberationroute.nl

A Luisterplek Vliegveld B.89

Winter 1944; Operatie 'Market Garden' is in september vastgelopen. Maandenlang wordt het Nederlandse-Duitse grensgebied frontgebied. De geallieerden veranderen van tactiek: Operatie 'Veritable' wordt van kracht (vanaf februari 1945) en gevechtsvliegtuigen worden ingezet waarmee de Nederlands- Duitse grens wordt overgestoken. In Mill wordt door de Britten B.89 aangelegd, het 89ste vliegveld sinds de landingen in Normandië. Aan weerszijden van de startbaan is plaats voor 100 jagers. Brabant ervaart de verschrikking van de oorlog. Burgers en militairen komen terecht in een oorlogroulette, die draait om leven of dood, vreugde en verdriet. De winter is bar en er is haast. Deze luisterplek is onderdeel van de Liberation Route Europe, de Europese bevrijdingsroute van Normandië naar Berlijn. Door de QR-code te scannen, kun je het hele verhaal beluisteren. Daar waar toen het vliegveld was ligt nu natuur- en recreatie-gebied De Kuilen. Dit prachtige gebied leent zich uitstekend voor wandelen, fietsen en zwemmen. Bij Bezoekerscentrum De Kuilen / De Valkhoeve Mill (Valkweg 11) zijn enkele foto's van het vliegveld te bekijken, als ook de fossielen die bij de grind- en zandopgravingen zijn gevonden. Het bezoekerscentrum is woensdag tot en met zondag geopend. www.devalkhoevemill.nl

B De Peel-Raamstelling

Het Defensiekanaal of Peelkanaal werd in 1939 in de Peel gegraven - vanaf Griendtsveen - als onderdeel van de Peel-Raamstelling. De Peel-Raamstelling was bedoeld om bij een eventuele Duitse aanval de vijandelijke troepen tegen te houden of zodanig te vertragen dat geallieerde troepen de Nederlandse troepen zouden kunnen komen versterken. De stelling bevond zich achter de Maaslinie, variërend van 9 km tot 21 km van elkaar. De stelling begon aan de Maas, ter hoogte van Grave om via Mill, door de Peel en langs de Zuid-Willemsvaart aan de Belgische grens bij Weert te eindigen. De Peel-Raamstelling bestond uit gedeeltelijk natuurlijke wateren, boven Mill het riviertje de Raam, en deed dienst als antitankgracht, waardoor het al snel de naam Defensiekanaal kreeg. Aan de westzijde van de stelling werd een 80 kilometer lange verdedigingslinie gebouwd met mijnevelden, kazematten en prikkeldraadversperringen. Deze kazematten stonden op zo'n 200 meter van elkaar, soms op kortere afstand. Er was echter nauwelijks een verbinding (communicatie) tussen de kazematten onderling en de hoofdmacht van de infanterie zat ver achter de kazematlinie in de loopgraven, zodat er geen directe steun kon worden gegeven. Toch was de Peel-Raamstelling een stelling waarmee een vijand rekening moest houden. De Nederlands militaire bezetting bestond uit Regimenten Infanterie 1-6, 1-3 en IIIde-afdeling Regiment Artillerie. Kazemat 538 (Bloklandkazemat) is te bezichtigen, nabij **D**.

C Gedenk- en gevelstenen brandende boerderijen

Op 10 mei 1940 brandde, door oorlogshandelingen in de Slag om Mill een groot aantal boerderijen aan de Roijendijk en Langenboomseweg af. In het kader van de wederopbouw werd in 1941 gestart met een bouwprogramma dat voorzorg in de bouw van een groot aantal (ca. 47) vrijwel identieke boerderijen en in het dorp 53 woningen. Deze zijn allen te herkennen aan de rode gedenksteen in de gevel met de ongekroonde Nederlandse leeuw.

C Monument 'Asperge-versperring'

Een belangrijke gebeurtenis in de geschiedenis van Mill vormt de Slag bij Mill. Hierbij werd de nabijgelegen Peel-Raamstelling door de Duitse troepen doorgebroken. In de vroege ochtend van 10 mei 1940 - de oorlog was slechts 30 minuten oud - reed een Duitse pantsertrein over het zogenaamde 'Duits Lijntje', vergezeld door een troepentrein, dwars door de onvoorbereide verdediging en werden de troepen bij Halte Zeeland uitgeladen (**F**). Daarna zou de Duitse pantsertrein terugkomen. Alsnog werden de aspergeversterkingen (ijzeren balken) die al klaar stonden, op de spoorbaan aangebracht. Ondanks de versperringen minderde de Duitse trein geen vaart en als gevolg daarvan ontspoorde hij met oorverdovend lawaai. Op de plek waar dat gebeurde, staat nu het 'aspergemonument'. De restanten van de verwrongen asperges in de westelijke versperring zijn nog zichtbaar aanwezig. www.stichtingsporenvandoorlog.nl

C

D

E

F

G

H

D Oorlogsmonument Mill-Acaciahof

Hét oorlogsmonument van Mill, een 2 meter hoog vrouwenfiguur, is ontworpen door Peter Roovers en is in 1949 onthuld. Op het voetstuk is een plaquette bevestigd met 50 namen van personen, burgers en militairen, die tijdens de Slag bij Mill zijn omgekomen. Later is er ook een plaquette bij geplaatst met namen van militairen die in Nederlands-Indië zijn omgekomen. Het vrouwenfiguur beeldt een achtergeblevene uit en draagt een bloemenguirlande. De tekst op de sokkel luidt: Ter nagedachtenis aan de hier gesneuvelde op 10 mei en 11 mei 1940.

E Monument voor Nederlandse Militairen

“Monument voor Nederlandse militairen” van Cees Braat, ter nagedachtenis aan de kanonnières van de IIIde afdeling van het 20ste Regiment Artillerie, die in de slag om Mill op 10 mei 1940 een Duitse aanval afsloegen op de hoek van de Dellenweg en de Zeelandsedijk in Langenboom. Tijdens het gevecht moesten de stukken 8-staal (kanon) een kwartslag gedraaid worden omdat de Duitsers van de andere kant afkwamen dan verwacht. Dit moest met handkracht gebeuren. Daardoor stonden de stukken niet meer in een rij zodat maar enkele kanonnen gebruikt konden worden.

F Ooggetuigen: ‘Duitse pantser trein ontspoord’

Op zes locaties in de gemeente Landerd staan silhouetten van personages die hun persoonlijke (waargebeurde) belevenis uit de Tweede Wereldoorlog vertellen. Deze ‘ooggetuigen’ zijn manshoge silhouetten van cortenstaal die een plaquette vasthouden met hun verhaal. www.ooggetuigenwo2.nl

G Bezoekerscentrum Steltenberg ‘Duits Lijntje’

Aan de uiterste zuidgrens van Zeeland is het tracé van het voormalige ‘Duits Lijntje’ gelegen. Het Duits Lijntje was een destijds unieke internationale oost-west verbinding van de Noord-Brabantsch-Duitse Spoorweg-Maatschappij (NBDS). Deze spoorlijn werd in 1873 geopend met als doel het tot stand brengen van een rechtstreekse korte verbinding tussen de zeehavens van Vlissingen, Antwerpen en Rotterdam en het Duitse achterland. Het Duits Lijntje (ofwel Boxteler Bahn) liep van Boxtel tot aan Wesel (D) via tien Nederlandse en zeven Duitse haltes/stations. Het goederen- en personenvervoer zijn tot omstreeks 1910 van betekenis geweest als onderdeel van de internationale verbinding tussen Londen en Berlijn en verder oostwaarts richting Vladivostok. Deze spoorlijn kent een roemruchte geschiedenis; er hebben Tsaren, Koningen en Keizers over het Duits Lijntje gereisd. De spoorlijn werd later ook gebruikt door bedevaartgangers. In de eerste wereldoorlog kwamen de Belgische vluchtelingen via deze spoorlijn naar Uden en in 1940 vielen de Duitsers Nederland binnen met een pantser trein over het Duits Lijntje. Info en openingstijden: www.steltenberg.com

H Vliegbasis Volkel

U passeert het militair terrein van Vliegbasis Volkel. Het militaire vliegveld is ruim 446 ha. groot en wordt dag en nacht bewaakt. De Duitse bezetters startten hier in het begin van de Tweede Wereldoorlog met de aanleg van Fliegerhorst Volkel. De Luftwaffe gebruikte het vliegveld als uitwijkhaven voor nachtelijke operaties. Vanaf 1943 werden hier jagers gestationeerd met als doel de geallieerde vliegtuigen aan te vallen en het Ruhrgebied te beschermen. De geallieerden hebben het vliegveld zwaar gebombardeerd en namen het vervolgens tot 1945 in gebruik. www.traditiekamertyphoon.nl

I Bomkuilen

Tegen het einde van de Tweede Wereldoorlog hebben de geallieerden bombardementen uitgevoerd op de Duitse Vliegbasis in Volkel, ter voorbereiding op operatie Market Garden. Op diverse plekken in de Trentse Bossen zijn de bomkraters nog te zien van de luchtaanvallen in augustus en september 1944.

Fietsknooppunten:

85-47-35-36-21-(zie alternatief)-B-20-48-56-D-58-C-
22-A-E-57-63-F-I-G-H-J-62-K-95-94-40-93-56-
92-38-39-L-M-88-87-86-85

Alternatief (+5 km)

vanaf 21 is het ook mogelijk om een doorsteek te maken naar 22 je kunt dan een 8 fietsen; 21-22-B-C-58-D-56-48-20-21-22-vervolg vanaf hier weer de route zoals boven aangegeven.

A C I H J L bevinden zich in de nabijheid van de route.

Scan de QR code of ga naar de Route.nl-app en zoek op fietsroute 1200896

Startpunten:

- De Valkhoeve Mill, Valkweg 11, Mill
- Kasteel Tongelaar, Tongelaar 12 - 16, Mill
Navigatie: Hoogedijk, Mill
- Bezoekerscentrum Steltenberg, Houtvennen 1a, Volkel
- Eeterij d'n Oven, Verbindingsweg 1, Zeeland
- De Pannekoekenbakker, Udenseweg 31, Zeeland
- Camping De Heische Tip, Straatsven 4, Zeeland

Meer weten over het oorlogsverleden?

www.brabantremembers.nl
www.stichtingsporenvandeoorlog.nl
www.ooggetuigenwo2.nl
www.traditiekamertyphoon.nl
www.liberationroute.nl
www.mill1940.nl

Toeristen informatie

www.ontdekmill.nl
www.exploremaashorst.nl
www.visitlandvancuijk.nl